

BGS BULLETTINEN

Medlemsbladet för Bergslagens Geologiska Sällskap

Årg 9

Nr 2

2012

Fossil från Osmundsberg i Siljansringen. Foto och samling Per Wretling

Välkommen till höstnumret av medlemsbladet som innehåller ett nytt program med vinterhalvårets aktiviteter.

Då vi inte får in något material till medlemsbladet och redaktören inte besitter tillräckliga geologikunskaper för att skapa egna mineral- eller fyndortsbeskrivningar så ber vi er att skicka in artiklar, reseberättelser eller annat med geologianknytning.

Klubben är medlemmarna så kom på våra möten och prata sten över en kopp kaffe eller tyck till om vad du tycker vi ska fylla våra aktiviteter med eller vilka utflykter du vill göra.

Redaktören

Höst- och vinterprogram 2012-13

Bergslagens Geologiska Sällskap hälsar alla medlemmar samt övriga intresserade välkomna till höstens och vinterns aktiviteter.

Inomhusmöten genomförs i gamla polishuset (Geolocos lokaler) vid gruvstugutorget i Kopparberg.

Söndagen 30 September Vi har ingen egen aktivitet, men intresserade är välkomna att delta i VBGF's exkursion till Bastnäs (Riddarhyttan) och Tallgruvan (Norberg), för mer information, se VBGF hemsida www.vbGF.se

Lördagen 13 Oktober kl.10.00 Vår klubbstuga håller på att växa igen så vi tar en arbetsdag vid klubbstugan för att röja både invändigt och utvändigt. Samling kl. 10.00 vid klubbstugan i Kopparberg. Klubben bjuder på lättare förtäring.

Lördagen 17 November kl.13.00 Föredrag och bildvisning. Innehåll ännu ej klart. Vi uppdaterar denna hemsida så fort vi vet mer. Lokalen är gamla polishuset vid gruvstugutorget i Kopparberg, Geolocos lokaler.

Lördagen 20 Januari 2013 kl.13.00 Stensnackarkväll. Ta med dig sommarens fynd och få dom identifierade eller kom och prata mineraler över en fika. Lokalen är gamla polishuset vid gruvstugutorget i Kopparberg, Geolocos lokaler.

Söndagen 17 Februari kl 13.00 Årsmöte med sedvanliga årsmöteshandlingar. Då inget utskick kommer att utsändas separat, så är detta att betrakta som en kallelse. Motioner till årsmötet skall vara styrelsen tillhanda senast 4 veckor före årsmötet. Lokalen är gamla polishuset vid gruvstugutorget i Kopparberg, Geolocos lokaler.

Söndagen 17 Mars kl 13.00 Stenauktion, detta brukar vara ett ypperligt tillfälle att göra fynd bland en mängd stuffer till verkligt bra priser. Vi tar tacksamt emot mineral och litteratur till auktionen. Intäkterna går till föreningens verksamhet. Lokalen är gamla polishuset vid gruvstugutorget i Kopparberg, Geolocos lokaler.

Övriga aktiviteter:

6-7 Oktober : [VAGS mineralmässa](#) i Västerås.

25 November : [SAGS mineralmässa](#) i Stockholm.

Besök föreningens hemsida för att se om någon ändring skett i programmet. Styrelsen vill påpeka att allt deltagande i exkursioner sker helt under eget ansvar. Vi rekommenderar oömma kläder, skyddsglasögon och handskar.

Kortreferat från vårens och sommarens aktiviteter

Vår årliga stenauktion är en av föreningens populäraste aktiviteter. Den 18/3 i år besöktes den av 17 medlemmar. Föreningen tackar för de skänkta stufverna.

Den 29/4 var det dags för årets första exkursion, denna gång till Tennbergets gamla kalkbrott utanför Grängesberg. Platsen visade sig vara ganska otillgängligt men vi hittade inte bara rätt utan hittade även fina granater och vesuvian. Vi var 10 deltagare.

Grävning efter Vesuvianit vid Tennberget

Till Dalkarlsberg gav vi oss den 26/5 men då blev vi dock enbart 4 deltagare. Solen sken och vi hittade till sist en hel del fina magnetitkristaller.

På exkursionen den 16/6 fick vi en fin dag i Dannemora med föredrag om den återstartade gruvan, guidning inne på området och möjlighet att leta mineral både i malm- och gråbergshögar. De senare visade sig roligast då vi fann en hel del stora kalcitkristaller.

Magnetit från Dalkarlsberg

Lovisagruvan mellan Storå och Stråssa blev vårt mål i Augusti. Vi fick möjlighet att komma innanför grindarna och leta i malmhögen. Det hittades blyglans, cerussit, greenockit och hemimorfit och vi var 12 deltagare från både BGS och från Västerbergslagens Geologiska Sällskap.

Boliden gör ny inmutning nära Garpenbergsgruvan.

Kopparberg Mineral avstod nyligen från att begära förlängning av undersökningstillstånden Garpen 201 och Garpen 200, undersökningsområden som Kopparberg Mineral fick med på köpet när de förvärvade Lundins prospekteringsbolag.

Lundin Mining och Boliden krigade förr flitigt med störande inmutningar intill det andra bolagets men Kopparberg har valt att koncentrera sig på andra områden i Bergslagen, Tvistbo i Smedjebacken och Håkansboda i Lindesbergs kommuner.

Projektet Garpen omfattade sex undersökningstillstånd i anslutning till Bolidens Garpensbergsgruva, direkt öster och väster om Bolidens områden.

Boliden högg direkt när de två första inte förlängdes och begär dispens från det så kallade förbudsåret. De mutar nu hos Bergsstaten in området öster om Garpenbergsfältet, ett 3078 hektar stort område norr om Horndal på gränsen mellan Hedemora, Avesta och Hofors kommuner. Inmutningen heter Sävsbo nr 1001 och ligger under riksväg 68.

"Det sökta området utgör en möjlig fortsättning på Garpenbergsfältets geologi", heter det.

Det är zinken som Boliden traktar efter. Boliden skriver i sina ansökningar att de bedriver omfattande borrhoprogram i undersökningstillstånden Gransjö som gränsar till Garpen.

– Det är av nödvändighet att ett undantag för förbudsår görs så att prospekteringsverksamheten inom Garpenbergsfältet kan fortsätta med liknande intensitet, motiverar Boliden sin begäran. Den nya inmutningen kostar Boliden 61 580 kronor.

Bolidens omfattande gruvnära prospektering i Garpenberg har redan resulterat att den för tio år sedan nedläggningshotade gruvan ökat sin malmreserv från 2,2 miljoner till en mineralreserv på 23,6 miljoner ton och mineraltillgångar på 41 miljoner ton. Och det finns hopp om nya stora fynd djupt under markytan

Källa DT.Se 5/7 2012

En tur till Dalarna

Siljansringen och trakterna runt Rättvik har länge varit ett av mina favoritmål. Det är lättillgängligt och passar både för en stentok och en barnfamilj och det finns många sevärdheter inom korta avstånd, varav många med geologisk inriktning. För de som vill göra annat än besöka sevärdheter i naturen finns även annat som t.ex. Leksands Sommarland, Orsa Björnpark, Tällberg och massor av annat att besöka.

I sommar var jag och min sambo hit två gånger. Anledningen att det blev två resor var skyfallet i Juli i Dalarna. Vi bodde nämligen i tält och efter ett dygn i tält med ihållande spöregn så gav vi upp. Dygnet innan var dock väldigt trevlig i Mora Camping med finns väder och levande musik. När vi därefter kom till Rättvik för att börja våra utflykter så öppnade sig himlen och ville inte sluta. Vi åkte hem när vi inte hade ett torrt plagg men redan efter några dagar åkte vi tillbaka, denna gång med hotellboende för säkerhets skull.

Amtjärnsbrottet

Siljansringen bildades av ett av världens största kända meteoritnedslag för ca 360 miljoner år sedan. Meteoriten var ca 4 km i diameter och träffade jorden i en hastighet av 30km i sekunden och att kraften vid nedslaget motsvarar 50 miljoner Hiroshima-bomber. Man kan lätt se hela ringen på flyg- och satellitfoton. Sjöarna siljan, Orsasjön, Skattungen och Oresjön följer kraterringens form.

För 400-500 miljoner år sedan låg Sverige på södra halvklotet och var täckt av ett tropiskt hav med ett rikt djurliv. Döda växter och djur sedimenterades på havsbotten tillsammans med sand, grus och lera. Dessa sediment förstenades senare till fossilrik kalksten och sandsten. I kanterna av kratern finns ett flertal kalkbrott där man med lätthet kan finna fossil och se dessa lager som rests sig vid meteoritnedslaget.

Våra utflyktsmål denna gång var Amtjärnsbrottet, Springkällan, Styggforsen och kalkbrottet i Gulleråsen/Osmundsberg. På turistbyrån i Rättvik och i museet på Rättviks bibliotek (där det även finns en fossil-utställning) finns kartor och beskrivningar av dessa och fler sevärdheter.

Amtjärnsbrottet. Detta gamla kalkbrott som ligger strax norr om Rättvik är naturreservat vilket innebär att man inte får skada växter, ej heller gräva, hacka eller bryta i mark och sten. Vad jag förstår av reglerna är det dock tillåtet att plocka löst liggande sten på marken. I detta brott kan man se de sedimentära lagren stående lodrätt och väggarna är bokstavligen fulla av fossil. Fossilerna är nästan enbart sjölimjor (vilken inte är en växt utan ett djur faktiskt.)

Springkällan

Springkällan. Vid draggån, 6km norr om Rättvik förbi travbanan ligger denna vattenkälla som egentligen är ett borrhål som gjordes runt 1870 i jakt på olja och naturgas. Istället stötte man på denna kraftiga vattenåder som har sprutat sedan dess. På vintern skapas här vackra isformationer.

Styggforsen. 2 mil norr om Rättvik, nära Boda hittar man detta 36 meter höga vattenfall som skapats av meteoritnedslaget och av istidernas urgröpning. I området finns en promenadstig och på sommaren en öppen kaffestuga med lättare maträtter, glass m.m. Ett mycket trevligt utflyktsmål.

Styggforsen

Osmundsbergs kalkbrott. Norr om Boda ligger detta kalkbrott som fortfarande är i drift och därmed industriområde. Man bör därför fråga om lov innan man besöker platsen. En stor del av området och brottet används dock inte längre så man är inte i vägen för verksamheten och det är ofta fossilletare här. När vi var här möttes vi av flera minibussar med fossilletare. Även här står bergrundslagren nästan upprätt och man kan i brottet se flera olika tider och fossiltyper. Det är väldigt lätt att hitta fossil här.

Fossil från Osmundsberg

Det finns flera andra kalkbrott i närheten av Rättvik. Kalholn-, Solberga-, Dalhalla- (ej tillgängligt), Jutjärn- m.fl som kan löna sig att besöka.

Per Wretling

Förtroendevalda för BGS 2012

Ordf	Ingvar Sahlander	Ryggen 770 791 96 Falun	023-371 18
Vice ordf	Tom Hoel	Gruvfogdegatan 14 714 30 Kopparberg	
Kassör	Franz Vyskytensky	Pl 574, Herrhagen 714 33 Kopparberg	0580- 101 16
Sekreterare	Per Wretling	Jätteåkersv.2F 711 36 Lindesberg	0581-147 32
Ledamot	Roland Snarf	Prosgårdarna 33 790 20 Sågmyra	023-595 32
Ledamot	Svein Haugen	Sprängarvägen 3B 714 24 Kopparberg	
Ledamot	Frank Söderström	Mårdshyttan 491 713 94 Nora	0581-511 15
Revisor	Elsie-Marie Lundberg	Gruvskogsvägen 18 772 30 Grängesberg	0240-212 86
Revisor	Ingrid Eklöv	Tallvägen 13 714 72 Ställdalen	0580-205 13
Redaktör	Per Wretling	Jätteåkersvägen 2F 711 36 Lindesberg	0581-147 32

Vi städar i medlemslistan med jämna mellanrum avseende ogiltiga adresser o.dyl. Kontakta sekreteraren eller någon i styrelsen om du saknar medlemsutskicket eller har ny adress.

Medlemsavgiften för enskild och familj är 100:-. Ungdomar upp till 18 år gratis. Betala i tid så att du inte missar något utskick.

Kom ihåg att skriva namn på inbetalningen av medlemsavgiften!

Besök föreningens hemsida för senaste nytt och eventuella ändringar i programmet.

Postadress: Logebacken 3, 714 35 Kopparberg

Hemsida: www.geonord.se/org/BGS

Bankgiro: 261-3875

E-post: bgs@geonord.org

Trevlig höst och vinter önskar styrelsen!